

ПРОГРАМА
ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА НА БЕЗСТОПАНСТВЕНИ КУЧЕТА
НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА КАВАРНА
2009-2012 г.

(Отменена с Решение № 73 по протокол № 11 от 29.05.2012 г.)

Съдържание:

I. АНОТАЦИЯ

1. Описание на проблема
2. Причини за възникване на проблема
3. Популация на безстопанствените кучета

II. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

1. Цели
2. Задачи

III. ЗАКОНОВА РАМКА

- 1 Закона за защита на животните
2. Закон за ветеринарномедицинската дейност
3. Закон за здравето

IV. ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

1. Биологични характеристики и особености
2. Епизоотология и болести, които кучетата могат да пренасят пряко

V. МЕТОДОЛОГИЯ

1. Кастрация
2. Евтаназия
3. Задомяване
4. Регистрация и надзор на безстопанствени кучета
5. Регистрация на домашни кучета
6. Контрол върху изискването за отглеждане на домашни кучета
7. Популяризиране ползите от кастриране на домашни кучета
8. Кампания за подобряване чистотата на градската среда

VI. УЧАСТНИЦИ В ПРОГРАМАТА

1. Местна власт
2. Неправителствени организации за защита на животните /ОЗЖ/

VII. СРЕДСТВА, РЕСУРСИ И ВРЕМЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Източници за финансиране
2. Време за изпълнение

VIII. ОЦЕНКА ЗА УСПЕВАЕМОСТ НА ПРОГРАМАТА-КРИТЕРИИ

1. Качествени промени
2. Количествени подобрения

IX. МЕРКИ ЗА ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА СЪС БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

X. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. АНОТАЦИЯ

Разработването и приемането на тази Програма се налага поради това, че проблемът с безстопанствените кучета е сериозен проблем за обществото, с многостранни измерения (хуманномедицински, ветеринарномедицински, социално-битови, икономически и екологични), че досега взетите мерки в изпълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност се оказват недостатъчни и поради това, че все още не може да се намери цялостно и трайно решение дори и в новоприетия закон.

1. Описание на проблема

Настоящата програма е разработена на основание чл.40, ал.1 от Закона за защита на животните в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща преките и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета, както в населените, така и извън населените територии. Нейното приемане се налага поради нарасналия брой на безстопанствените кучета и възможността за възникване на необоснована тяхна агресия, застрашаваща живота или здравето на хора и животни.

Необходимо е да се приведе в действие ефективна система спрямо регулирането на кучешката популация, свързана с предприемането на конкретни мерки за решаване на проблема с безстопанствените кучета, намиращи се на територията на Община Каварна. Евтаназията е метод, който вече е отречен от ветеринарномедицинската наука и практика. Залавянето и отстраняването на кучета не се считат повече за ефективни мерки за директен контрол. Унищожаването на здрави кастрирани кучета в условия на свръхпопулация е противоположно за решаването на двете страни на проблема с бездомните кучета – пренос на болести и неконтролируемо размножаване.

2. Причини за възникване на проблема

Една от главните причини за увеличаващата се популация от бездомни кучета е липсата на контрол над домашните кучета, по отношение на поведението им на разгонени животни. В резултат на това поведение се продуцира ново бездомно поколение. Стопаните на домашни животни не осъзнават напълно, че ако тяхното женско куче има поколение от десет малки, то отговорността по изхранването им, отглеждането и намиране на нов дом и стопанин е тяхна, както и че това не е лека задача. Така на “входа” на популацията от бездомни кучета стоят изоставените от собствениците си кучета или тяхното нежелано потомство. Популацията се попълва и от изгубени или избягали домашни животни, както и от новопридошлите кучета от различни райони. Всички тези групи формират общата картина на популацията от бездомни кучета, която при неефективни мерки се поддържа максимална според естествените природни закони.

3. Популация на безстопанствените кучета

Като се отчитат основните фактори, определящи наличието на бездомни кучета на дадена територия, като относително по-рискови могат да се посочат районите в които:

- не е предложено добро решение с битовите отпадъци – няма редовно сметосъбиране, не се използват затворени контейнери за боклук, сметищата не са оградени;
- съществуват хранителни отпадъци, които целенасочено се осигуряват от гражданите;
- съществуват условия за задържане на застояла вода;
- съществуват изоставени и порутени постройки;

Определянето на точния брой на бездомните кучета е задължително условие при планирането и провеждането на всички мерки за намаляване на тяхната популация. Установяването на техния брой по райони и идентифициране на най-рисковите територии е важно за това, къде трябва да бъдат насочени усилията приоритетно.

II. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

I. Цели

Целта на тази Програма е като се използват достиженията на световната наука и собствения дългогодишен опит да се постигне нов, по-усъвършенстван и съвременен подход, способстващ за установяване на трайна тенденция за намаляване на броя на безстопанствените кучета на територията на община Каварна.

Формирането на конкретни цели и мерки на Програмата е извършено на базата на детайлен анализ на съществуващото състояние и специфичните местни условия и нужди. От друга страна те са синхронизирани с изискванията поставени в нормативната уредба на Република България.

II. Задачи

Предвижданията на разработващия екип са, че реализирайки програмата на територията на Общината и при повсеместно прилагане на действени мерки на територията на цялата област след около пет години популацията на кучетата трябва да бъде овладяна и да се премине към извеждане на кучетата от улиците и трайното им настаняване в приемници

III. ЗАКОНОВА РАМКА

Програмата е разработена в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща както преките, така и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета както в населените, така и извън населените територии.

1. Закона за защита на животните

Законът има за цел да бъде запълнена съществуващата празнота в системата от нормативни актове на Република България, който въвежда мерки за формиране и задълбочаване на разбирането на обществото относно защитата на животните, обучението на децата и младежта и др. Законът е рамков за всички животни и определя неуредени в Закона за ветеринарномедицинската дейност области като: прилагане на мерки за регулиране на популациите от безстопанствени животни; създаването на национална база данни за регистрация на домашните и кастрираните вече безстопанствени кучета и др.

2. Закон за ветеринарномедицинската дейност

Задълженията на кметовете на общини по отношение на безстопанствените кучета са определени в Закона за ветеринарномедицинската дейност /ЗВМД/ (Обн., ДВ, бр. 87/2005г., в сила от 1.05.2006г.) и Правилника за прилагане на Закона за ветеринарномедицинската дейност /ППЗВМД/ (Приет с ПМС № 118 от 27.06.2000 г., обн., ДВ, бр. 55 от 7.07.2000 г., в сила от 18.07.2000 г.

Съгласно чл. 35, т. 4 от ЗВМД – “Кметовете на общини организират улавянето и изолирането на скитащи кучета и осигуряват финансови средства за провеждане на задължителните ветеринарномедицински мероприятия, предвидени в наредба на министъра на земеделието и горите”;

Според разпоредбите на чл. 70, ал. 1 от същия закон – “Безстопанствените животни (родени като такива, загубени или изоставени от своите собственици, които не обитават дом, ферма или специално определено за тях място) се настаняват временно в изолатор на общините и кметствата.”

3. Закон за здравето

Съгласно чл. 31, ал. 1 от Закона за здравето (Обн., ДВ, бр. 70/2004 г., в сила от 1.01.2005 г., доп., бр. 46/2005 г., изм. и доп., бр. 76/2005 г., в сила от 1.01.2007 г.) “Държавата, общините, юридическите и физическите лица осъществяват дейността си, като осигуряват опазването на

жизнената среда от вредно въздействащите върху здравето на човека биологични, химични, физични и социални фактори.”

IV. ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

Основните фактори, определящи наличието на бездомни кучета в дадено населено място се свеждат най-общо до три условия, които се предлагат в средата: **наличното количество хранителен ресурс, вода и подслон.**

1. Биологични характеристики и особености

Днес кинологията класифицира голямото разнообразие от кучешки породи в три основни групи:

примитивни породи – малък брой кучета, непретенциозни, устойчиви, трудно поддаващи се на дресировка и слабо привързани към човека. Това са някои азиатски породи и африкански ловни кучета.

преходни породи – група примитивни кучета, с които човекът е започнал целенасочена племенна работа и дресировка. Такива са някои групи лайки, кавказки и средноазиатски овчарки.

културни породи – най-многочислената група породисти кучета, за които човекът е създал благоприятни условия за отглеждане, хранене, племенно развъждане и практическо използване. Тук се отнасят всички ловни, служебни и декоративни породи кучета.

Според друга класификация кучетата се делят на 4 групи породи:

ловни кучета – лайки, хрътки, шпаниели и др.;

служебни кучета – овчарки, ерделтериери и др.;

спортно-служебни кучета – доберман-пинчер, догове и др.;

декоративни (стайни) кучета – пекинез, чихуахуа, японски хин, болонки и др.

Кучетата от различните породи са най-различни по тегло и големина. Днес в света се наброяват над 600 признати породи кучета. Кучетата в зависимост от породата достигат полова зрялост между 7 – 12 месечна възраст, но понякога първият еструс при женските може да се забави до 18-месечна възраст. Обикновено еструсът е два пъти годишно (пролет и есен) и продължава 14-22 дни. Нормалната бременност продължава средно 63 дни (при дребните породи – 58 дни, а при по-едрите до 65 дни). Средният брой на малките варира в зависимост от породата, телесното развитие на майката, храненето и други. Обикновено при дребните породи новородените са 2-5 броя, а при едрите – 6-12 броя. Мястото за раждане женската избира сама – най-често на място, където тя се чувства по-сигурна. Раждането настъпва обикновено през нощта или в ранните утринни часове. Периодът, през който малките сучат продължава до 7-8 седмица от раждането. Млечните зъби на кучето започват да се развиват 2 седмици след раждането. Смяната на млечни зъби с постоянни започва между 3,5 до 4 месечна възраст и обикновено завършва до 8-ия месец. В млада възраст кучето има 32 млечни зъба, а възрастното куче – 42 постоянни. Зрението на кучето има свои особености. То не е способно да види предмета едновременно с двете си очи, тоест всяко око има свое поле на зрение. Кучето не може да различава цветовете, но формата на предметите разпознава добре. Кучето вижда движението на предметите от разстояние 250-300 м и повече. Обонянието стои на първо място сред сетивните усещания на кучето. Продължителността на живота на кучето е 12-20 години.

2. Епизоотология и болести, които кучетата могат да пренасят пряко

2.1. Инфекциозни болести

- Салмонелоза (паратиф).

Това е една от най-често срещаните се инфекциозни болести по бозайниците. Причинител на заболяването са няколко типа бактерии, които са много устойчиви към външни въздействия.

- Туберкулоза.

Специфична, хронична инфекциозна болест, която се характеризира с появата на туберкули (възелчета) в различни органи, които казеозират и впоследствие калцифицират. Болестта е разпространена повсеместно и от нея заболяват почти всички видове животни и човекът.

- Бронхосептикоза (бордетелна инфекция).

Заразно заболяване, което протича с признаци на бронхопневмония. Причинител е *Bordetella bronchiseptica*, която обитава горните дихателни пътища на повечето видове бозайници.

- Бяс

Остра заразна болест, към която са възприемчиви всички видове животни и човекът. Причинителят е вирус. Разпространява се от скитащи кучета, а в последно време и диви хищници. Заразяването става чрез ухапване или попадане на вируса върху ранички, драскотини по кожата. Инкубационният период е до 60 дни.

- Тизерова болест.

Причинител е *Bacillus piliformis*. Като причини за развитието на заболяването се считат стресорните въздействия (лошо хранене, третиране с препарати по време на експеримент и други фактори, свързани с околната среда). Инкубационният период е от 5 до 15 дни.

2.2. Гъбични болести

- Дерматомикози (трихофития, фавус, микроспория).

Микотичните болести се наричат още дерматомикози, тъй като се предизвикват от гъбички и засягат кожата на почти всички видове бозайници. Инкубационният период продължава от 8 до 30 дни.

2.3. Паразитни (инвазионни) болести

- Токсоплазмоза

Паразитно заболяване, с разнообразно протичане. Възприемчиви към болестта са всички диви и домашни животни. Токсоплазмозата е разпространена по цялото земно кълбо, както сред хората, така и сред животните.

- Цестодози (представители на сем. Taeniidae).

Към разред Cyclophylloidea спадат по-голямата част от всички цестоди. Това са най-свършените и най-специализираните панделковидни червеи, които паразитират предимно в топлокръвните животни – птици и бозайници.

- Ехинококоза

- Дипилидиоза

- Нематодози

- Токсокароза

2.4. Кърлежовопреносимите инфекции /КПИ/

Бездомните и скитащи кучета представляват един от основните резервоари на зараза за някои КПИ, най-често срещана от които е Марсилската треска. Това обстоятелство изисква системни мерки за контролиране на кучешката популация.

Наличието на бездомни кучета в един град или село може да доведе до сериозни последствия за населението му. Най-тежките потенциални опасности са за живота и здравето на хората, тъй като необезпаразитените и неимунизирани животни могат да пренасят различни заразни и паразитни болести. Именно скитащите бездомни кучета са основен източник, разпространител и резервоар на причинители на зоонози, някои от които смъртоносни (ехинококоза, марсилска треска, лаймска болест, бяс и др.). Глутници от безстопанствени кучета биха нарушили не само спокойствието и комфорта на хората в даден район, но застрашават и тяхната сигурност. При евентуални нападения и ухапвания от животни с агресивно поведение, които освен до здравни последици, могат да доведат и до създаване на страх и емоционален стрес в хората. Друг риск е възможността за възникване на пътно-транспортни произшествия поради

безстопанствено скитащите се животни, особено в периода на разгонване. Не на последно място е и приносът на бездомните кучета за замърсяването на градската среда с отпадъчни продукти, както и с битови отпадъци от контейнерите за смет, до които имат достъп.

IV. МЕТОДОЛОГИЯ

1. Кастрация

1.1. Обезпаразитяване, ваксинация срещу бяс, трайна маркировка /за кратко наричани обработки/ на безстопанствени кучета се извършва в приюти, стационарни или подвижни амбулатории, съгласно чл.40, ал.4 от Закона за защита на животните /ЗЗЖ/.

1.2. Обработката на безстопанствените кучета се извършва за тригодишен гратисен период, съгласно §5 от ЗЗЖ.. Приоритетно се обработват женски кучета.

1.3. Обработката се извършва на принципа на масова кастрация /свободен лов, като от дадено място се залавят абсолютно всички възможни кучета във фертилна възраст, приоритетно женските/по райони и във връзка с молби и сигнали на граждани.

2. Евтаназия

2.1. Неизлечимо болни животни се подлагат на евтаназия, съгласно чл.179,ал.3,т1 от ЗВД и чл.45 ал.8 от ЗЗЖ.

2.2. Кучета, участвали в инцидент се залавят приоритетно в рамките на 24 часа след подаване на сигнала.При потвърждаване на сигнала кучетата се третира съгласно чл.179, ал.3, т.4 от ЗВД и чл.45, ал.8 от ЗЗЖ.

3. Задомяване

3.1. Всеки приют разработва и прилага система за информиране на гражданите за животните,които се предлагат за отглеждане съгласно чл.41, ал.6 от ЗЗЖ.

3.2. Кметът съдейства за предоставяне на общински терени за изграждане на приюти за отглеждане на животни и тяхното задомяване или за обработка и връщане по места,при спазване на чл.48 от ЗЗЖ.

3.3. Общините и ОЗЖ организират публични мероприятия за задомяване на безстопанствените кучета.

4. Регистрация и надзор на безстопанствени кучета

4.1. Регистрация се извършва от всички амбулатории и приюти,които обработват безстопанствени кучета.

4.2. Регистрацията се извършва чрез поддържане на дневник,в който се вписват задължително следните данни за обработените кучета:

- Идентификационен номер
- Отличителни белези на животното - пол, цвят, възраст, големина
- Дата и място на залавяне
- Дата и място на връщане
- Отговорно по надзора физическо или юридическо лице

4.3.Данните от регистъра на амбулаториите и приютите, които работят по програмата, се изпращат до 5 число на отдел ”Екология”. Надзор на обработените кучета се извършва съгласно чл.49 и чл.50 от ЗЗЖ.

5.Регистрация на домашни кучета

5.1.Регистрация на домашни кучета се извършва съгласно чл.174 от ЗВД.

5.2.Таксата за домашни кучета се събира от отдел ”Местни данъци и такси”.

5.3.Организиран се кампании за обработване и регистрация на кучетата.

6. Контрол върху изискването за отглеждане на домашни кучета

6.1. Контролът върху изискванията за отглеждане на домашни кучета се извършва от отдел ”Екология”, РВМС и ОЗЖ, съгласно глава 6 от ЗЗЖ.

7. Популяриране ползите от кастриране на домашни кучета

7.1. Организиран се кампания за разясняване на ползата от кастрацията чрез брошури, медийна кампания и др.

7.2. Съвместна работа с ветеринарните лекари.

8. Кампания за подобряване чистотата на градската среда

8.1 Определяне на площи, където домашните кучета да бъдат пускани свободно да играят и тичат.

8.2. Ограждане на съществуващи детски площадки, детски градини, училища и др.

V.УЧАСТНИЦИ В ПРОГРАМАТА

1. Местна власт

1.1. Общинският съвет приема Програма за овладяване популацията на безстопанствени кучета и гласува годишен бюджет за изпълнението ѝ, съгласно чл.40, ал.1 от ЗЗЖ..

1.2. Общинският съвет да предвиди средства в общинския бюджет за 2009 година за изграждане на приют за безстопанствени кучета, съгласно чл.41, ал.1от ЗЗЖ.

1.3. Кметът или упълномощени от него лица организират цялостното изпълнение на Програмата, стопанисването и дейността на общинския Приют за бездомни кучета, сключването на договори с други приюти и стационарни и подвижни амбулатории.

2. Общинска администрация – „Координация на стопанската дейност”

2.1. Организира и координира изпълнението на заложените мерки по програмата, съгласно утвърдения бюджет от Общинския съвет.

2.2. Контролира стопанисването и дейността на общинския ”Приют за безстопанствени кучета”.

2.3. Обработва сигнали и жалби на граждани и организации :

-по телефон

-писмено

-по и-мейл

2.3.1. Анонимни сигнали и жалби не се обработват

2.3.2. При подаване на сигнал се записват имената на гражданина или организацията и телефон за обратна връзка, посочва се мястото на инцидента и описание на кучето/та/.

2.3.3. Действията по сигналите и жалбите се извършват от отговорника на общинския Приют за безстопанствени кучета съвместно със служителите на отдел „Екология”

VI.СРЕДСТВА, РЕСУРСИ И ВРЕМЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Източници за финансиране

1.1. Годишен бюджет на общината

1.2. Дарения

1.3. Финансови средства от организации за защита на животните /ОЗЖ/

VII.ОЦЕНКА ЗА УСПЕВАЕМОСТ НА ПРОГРАМАТА - КРИТЕРИИ

1. Качествени промени

1.1. Повишаване на безопасността в населените места и намаляване на социалното напрежение.

1.2. Повишаване събираемостта на таксите за домашни кучета

1.3. Овладяване на притока на нежелани животни от дома към улицата чрез кастрация.

2. Количествени подобрения

2.1. Постепенно намаляване на популацията на безстопанствени кучета, до изтеглянето им в приюти.

2.2. Повишаване на постъпленията от такса домашни кучета.

- 2.3. Преброяване и мониторинг на популацията на безстопанствени кучета.
3. Критерии за изпълнение на програмата
- 3.1. Брой на обработените животни.
- 3.2. Брой на регистрираните домашни кучета.
- 3.3. Брой на кастрираните кучета, които живеят на открито.
- 3.4. Брой на кастрираните домашни кучета.
- 3.5. Брой на хората, които търсят съдействието на екипа за решаването на проблема с кучешката популация.
- 3.6. Брой на задомените кучета в края на третата година.
- 3.7. Годишен отчет за извършените дейности по Програмата и резултати представени от кмета пред генералния директор на НВМС, съгласно чл.40, ал.2 от ЗЗЖ.

VIII. МЕРКИ ЗА ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА СЪС БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

Мярка 1: Регулиране на популацията на безстопанствените кучета

<p>Дейност 1: Сключване на договор с кастрационен център и/или ветеринарни лекари, упражняващи частна ветеринарномедицинска практика за кастриране, обезпаразитяване и маркиране на кучетата.</p> <p>В тази дейност се включва извършване на следните действия:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изграждане на информационна система с наличната база данни за собственика и лекуващия ветеринарен лекар; - поставяне на трайна маркировка с цел избягване на повторно залавяне; - оказване помощ на пострадали и болни животни; - задължителна здравна профилактика на кастрираните кучета; - залавяне и обработване на уличните кучета; - първичен преглед; - отчетност и документооборот – за всяка проведена акция за залавяне на кучета се съставя констативен протокол в 2 екземпляра – по един за Кастрационния център и един за общината; - кастрация – на кастрация могат да се подлагат само здрави кучета, които след извършването ѝ се връщат на местата, от където са заловени в най-кратки срокове, за да не се загуби способността на кучетата за адаптация и оцеляване на улицата; - евтаназия – извършва се задължително от ветеринарен лекар според действащото законодателство. 	<p align="center">Изпълнител: Община Каварна</p>	<p align="center">Срок: 2009-2012</p>
<p>Дейност 2: Преброяване на безстопанствените кучета след извършена маркирация и връщането им на местата, от където са взети.</p>	<p align="center">Изпълнител: Община Каварна</p>	<p align="center">Срок: ежегодно</p>
<p>Дейност 3: Създаване на регистър за броя на безстопанствените кучета.</p>	<p align="center">Изпълнител: Амбулатории и</p>	<p align="center">Срок: ежегодно</p>

	приюти	
Дейност 4: Изграждане на приют за безстопанствените кучета.	Изпълнител: Община Каварна	Срок: 2009
Дейност 5: При необходимост да се сключат договори с налични приюти за безстопанствени кучета.	Изпълнител: Община Каварна	Срок: 31.01.2012
Мярка 2: Регистрация на домашните кучета		
Дейност 1: Паспортизация с регистрация в Регионалната ветеринарномедицинска служба, гр. Добрич и провеждане на ежегодно ваксиниране и обезпаразитяване на всеки три месеца	Изпълнител: собственици на кучета	Срок: постоянен
Мярка 3: Информираност и контрол		
Дейност 1: Организиране на рекламно-образователни кампании с цел запознаване обществеността с механизма на овладяване на кучешката популация.	Изпълнител: Община Каварна	Срок: постоянен
Дейност 2: Изготвяне на отчет пред генералния директор на Националната ветеринарномедицинска служба за степента на изпълнение на настоящата програма.	Изпълнител: Кмета на Община Каварна	Срок: ежегодно до 31.03
Дейност 3: Участие в изготвяне и провеждане на общообразователни програми, насочени срещу безотговорното и нехуманно отношение към животните.	Изпълнител: Община Каварна	Срок: постоянен

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Евтанизията не решава проблема с безстопанствените кучета. При масова евтаназия популацията временно намалява до момента на поява на ново поколение бездомни кучета, което се поддържа според наличното количество храна, вода и подслон в средата. Исторически доказаният за ефективен метод, приложен успешно в редица европейски страни, е стерилизиране / кастрация и връщане на животните по местата им. Така върнатите кучета пазят територията си от новоприиждащите кучета и същевременно не могат да се възпроизвеждат.

В обобщение могат да бъдат направени следните изводи:

- Широко използваните **методи на хващане и евтаназирание не са ефективни**. Те водят само до временно намаляване на броя на бездомните кучета и са много скъпи.
- **Методите на улавяне и настаняване в приюти не са практични**, поради големия брой животни, които се обхващат и впоследствие високите разходи за обгрижване.
- **Методите на кастриране и връщане са ефективни**. След определен период от време броят на бездомните животни значително ще намалее. Тези методи са по-малко скъпоструващи спрямо горните и имат допълнителен добър страничен ефект като подобро поведение на животните.
- **Методите на регистрация и идентификация** са полезни при контрола на популацията от животни и намаляване на изоставянето.
- **Образованието и обучението** на обществеността, особено на децата, е от решаващо значение за разбиране на поведението на животните и техните нужди.
- **Обучението** във високи стандарти на работа на хората, които се грижат за животни и ветеринарните лекари е също от голямо значение за успешното реализиране на програмата.

Програмата е приета с решение № 473 по протокол № 19 от заседанието на общинския съвет на 27.11.2008 г.

Председател на Общинския съвет:

/Евг. Чобанов/